

חגיגה יא: (תחילת הפרק) עד יב: (שורה 22)

ביאורים
מה נברא תחילה? - הגרש"י ז"ל מסביר כי המחלוקת בין ב"ש לב"ה האם השמים נבראו תחילה או שהארץ נבראה תחילה היא מחלוקת מהותית האם זזת ההסתכלות שלנו היא מעשית או רעיונית. האם העיקר הוא עולם המעשה או עולם המחשבה. לפי כיוון זה הסביר הגרש"י ז"ל מחלוקות רבות שבין ב"ש לב"ה (להרחבה ניתן לעיין ב'לאור ההלכה' עמ' שב-שי).

משנה

נושאים רגישים

איסורי עריות שנלמדו במדרש: אין ללמדם ליותר מ-2 אנשים.

מעשה בראשית: אין ללמדו ליותר מאדם בודד.

מעשה מרכבה: יש ללמדו רק לאדם בודד ובתנאי שהיה חכם ומבין מדעתו.

לאנשים אלו טוב היה שלא היו באים לעולם:

- מי שחוקר מה למעלה מה למטה מה לפניו ומה לאחור.
- מי שלא חס על כבוד קונו.

מחשש שכשהרב מדבר עם אחד, האחרים ידברו ביניהם ולא יקשיבו (בשאר דיני התורה חשש זה לא קיים כי נפשו של אדם לא חומדתן).

האנשים אלו טוב היה שלא היו באים לעולם: מי שחוקר מה למעלה מה למטה מה לפניו ומה לאחור. מי שלא חס על כבוד קונו.

עניינים שונים בבריאת העולם

- גובה אדם הראשון לפני שסרח היה מהארץ עד לרקיע (שיעור זה זהה לשיעור שמקצה העולם עד קצהו).
- כשהקב"ה ברא את העולם הוא התרחב והתרחב עד שהקב"ה נזף בו (כך היה גם בבריאת הים).
- תהו - קו ירוק שמקיף את העולם וממנו יצא חשך.
- בהו - אבנים מלוחחות המשוקעות בתהום שמהם יוצא מים.
- שמים - ריב"ת: שם יש מים. ברייתא: השמים מורכבים מאש ומים.

10 דברים נבראו ביום הראשון:

- שמים וארץ.
- תהו ובהו.
- חשך ואור.
- רוח ומים.
- אורך היום והלילה.

קשה: המאורות ניתנו בשמים רק ביום הרביעי!

תירוץ א': מדובר באור המיוחד שניתן לצפות בו עד סוף העולם, ובגלל מעשי דור המבול והפלגה נגזז לצדיקים לעתיד לבוא.
תירוץ ב': המאורות נבראו ביום הראשון אך הוכנסו למסלולם רק ביום הרביעי.

על כמה עמודים עומדת הארץ?

חכמים: שנים עשר. (כנגד שבטי ישראל)
א"י: שבעה. (חצבה עמודיה שבעה)
ראב"ש: אחד. (צדיק יסוד עולם)

התשתית של העולם:

- הארץ עומדת על עמודים
- העמודים עומדים על המים
- המים עומדים על ההרים
- ההרים עומדים על רוח
- הרוח עומדת על סערה
- סערה תלויה בזרועו של הקב"ה.

באמצעות 10 דברים נברא העולם:

- חכמה תבונה ודעת. (מידות החכמה)
- כח, גבורה וגערה. (מידות הכח)
- צדק ומשפט. (מידות האמת)
- חסד ורחמים. (מידות השלום)

ברייתא

שמים וארץ – מה נברא תחילה?

ב"ש: שמים.

(בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ).

ב"ה: ארץ.

(ביום צלות ה' אלהים ארץ וים).

חכמים: נבראו ביחד. (אף ידו יסדה ארץ וימינו ספחה שמים... יצמדו יחדו)

הקושי בשיטת ב"ש:

לא הגיוני לבנות עלייה (שמים) לפני הבית (ארץ).

הקושי בשיטת ב"ה:

לא הגיוני לבנות שרפרף (ארץ) לפני הכסא (שמים)

ישוב הסתירה בין המקורות של ב"ש למקורות של ב"ה:

הקב"ה ברא את השמים לפני הארץ, וקבע במקומה את הארץ לפני השמים.